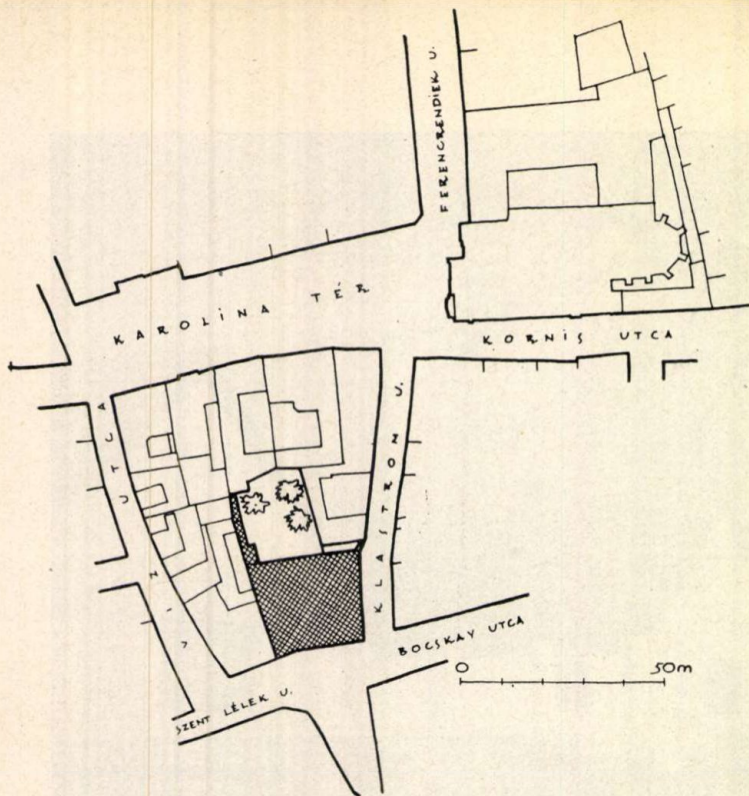
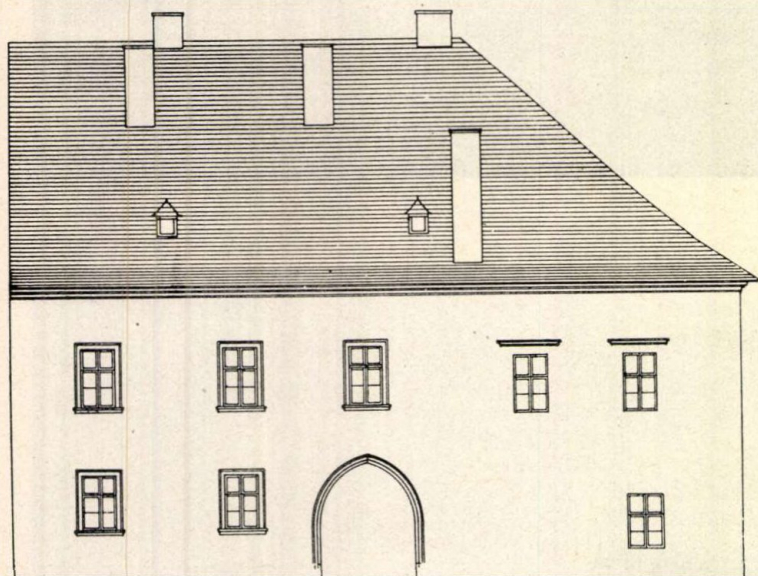

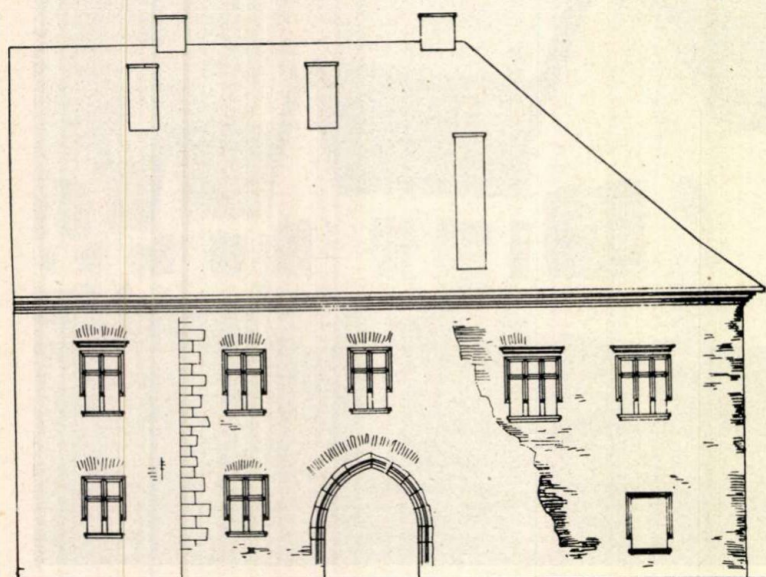
Mátyás király szülőháza

Mátyás király szülőházának környéke

A főhomlokzat a századfordulóban végzett restaurálás előtt

A főhomlokzat műemléki feltárása

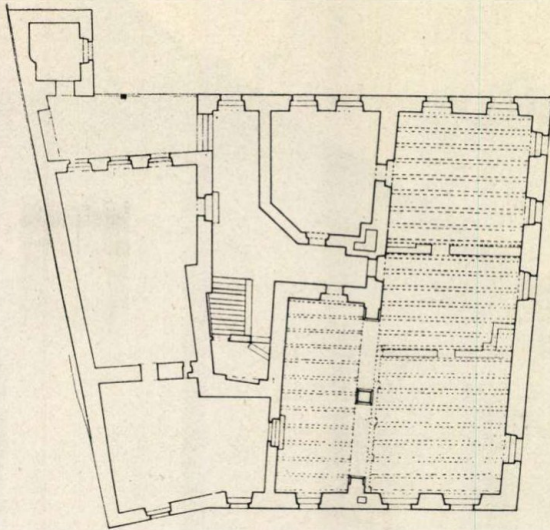
Dr. Lux Géza felmérési rajza

Kolozsvár március 27-én ünnepelte meg az »Igazságos« 500. születésnapját. Ebben az időben költöztem el a városból és a búcsú fájdalmas hangulatában elgondoltam, hogy hányszor is mutogattam látogatóknak a kis házat, melyben Mátyás született, mindig megilletődötten és mindig megilletődést keltőn! Nem csoda. Hatalmas líra kéklik az emeletes, egyszerű, de megkapó ház körül... Rendesen a nagy Szent Mihály-templom megtekintése után indul hozzá az idegen; a főtértől alig 100 méternyire már látja, mégpedig a biedermeieres szabású Mátyás-utca tengelyében állva. És egyre felhangoltabban látja, mert a környezet — az Óvár ódonsága — is gondolatot és érzést ébreszt. Szemközt, a Mátyás-utca jobb oldali sarkán áll Bocskai István fejedelem átídomított szülőháza, kapualjában négy korabeli emléktáblával, ahol az embernek gondolnia kell a XVI. és XVII. század izgalmas vallásharcaira és erdélyi ármányaira. Nem távol a szülőháztól van a ferencesek gótikus kolostora, Hunyadi János buzgalmából egykor a dömések lakóhelye, azután protestáns és jezsuita tanintézet, ahol a nagyhírű refektórium boltzatemelő oszlopa és a bibliolvasófülke párkánya, számos névkarcot őriz a XVI. és XVII. századból; kis Corvin-terme pedig az angol-gótika boltzolásának megkapó emléke, de a Kánoni-Sajtó, az első katolikus erdélyi nyomda sem érdektelen itt; a barokkizált, egykor háromhajós templom is büszkélkedhetik: Rákóczi harangjával és a XVI. századból eredő csodaszép Korniskeresztjével. Előttük a »kispia« a 150 éves Statuával és közelében az Erdélyi Múzeummal folytatja a történelmi lehetőséget. A Bocskai-utca folytatásában pedig a Reményik-ház áll, melyben Végvári immár klaszikus költészet zengett. Mátyás szülőházán Zala György szép bronz emléktáblája emlékeztet, hogy a román imperium utolsó évében már lesztek és beolvastani akarták, de a magyarság elnyomhatatlan felzúdulása miatt hamarosan vissza kellett helyére tenni, patinájától fosztottan. Ime csupa történelem, líra, művészet és politika, egy kis városzugolyban...

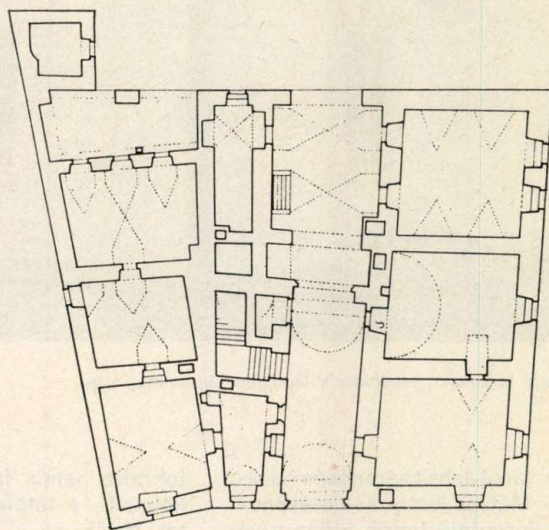
De most már a szülőház is szót kér. Sokat beszélhetnénk róla, de úgy érezzük, hogy most, mikor néhány nap előtt a szerény kolozsvári jubileum feléje fordította megint az ország figyelmét, akad majd író, aki részletesen elbeszéli, miért szállott meg Ménfi Jakab módos szőlőgazda kicsi »palotájába« Szilágyi Erzsébet, hogy Mátyást megszülje, és miért »mulatott« ismételt ott, talán azért — ez Heltai Mátyás,

a nagy kolozsvári protestáns pap, mese- és krónikaíró feljegyzése, akinek nyomdája egyébként itt zakatolt a közelben, — hogy Mátyás szülővárosában kezdje meg iskoláit, ami azonban egyelőre csak a városzeretet elfogultságának látszik. A történelem továbbá elmondhatja még, miként jutott a ház örökség útján a Kolb-család birtokába, hogy Mátyás mily hálás szívvel gondoskodott a szülőház kiváltságáról és az erdélyi fejedelemség mint juttatta végül a város birtokába. Hallani fogjuk a különböző átépítéseit, melyek szép csöndesen háttérbe szorították gótikáját és végül empireizálták. Ötven év előtt ebben az alakjában láttam legelőször: a katonái kincstár valamely raktára volt benne, s abban a két földszinti szobában, mely a hagyomány szerint Hunyadi Jánosné szálláshelye volt, katona-iparosok dolgoztak. I. Ferenc József látogatása során kifakadt emiatt. Így született meg az első és balsikerű restaurálás. Akkor költözött be a néprajzi múzeum, amíg a román rendelkezés másfél évtizedes türelem után ki nem parancsolta onnét. A ház jövődörtörténelme érdekesen mondhatja el majd a most folyó második restaurálás előzményeit és menetét is. Alighogy Kolozsvár »hazatért«, felhangzott, főleg az egykor kisebbségi sajtó szájával a közóhaj, hogy a szülőházat lehetőleg stilszerűen állítsák helyre. Az óhajítás teljesült. Nemrég szakszerűen nekiálltak a második restaurációnak és nagyjában már pedzük, hogy amennyire a források útbaigazítottak és a műtörténet mutató csákánya segített benne, lehetőleg a régi alakzatához nyúljanak vissza. Egyszerű nemes homlokzatát a XVIII. század végéről ismeretes arculat szerint már helyreállították, a cifra tetőzetet kicserélték, a homlokzatról a reneszánsz toldalékokat levették és ott, ahol későbbi házrész csatlakozik az eredetihez, a nyerskő kapcsolatot vakolatlanul hagyták: első eset Kolozsvárt, mert itt a nemes anyagot bűnösen olajfestéssel kenik be vagy beborítják. Nagy munka folyik a belsőben: gót kőkeretű befalazott ajtókat — a Hunyadiné szobáihoz vezetőt is, valamint pincelejárót stb. szabadítanak föl; teljes szépségében állították vissza a kapubejárat kissé nyugtalan gót ívezését; — egy nagyon szép boltozatemelő ív került elé; — új lépcsőt állítanak már a régi helyére; az emeleten pedig hatalmas termet alakítottak, minden udvari toldalékot eltávolítanak és a hiányokat, pótlásokat mindenfelé stilszerűen végzik. Szép munka ég a kezekben; a nemes kőanyag bőven áll rendelkezésre. Tudás, meg ízlés lelkesedése mindenfelé csillog. Remélhetjük e szerint, hogy ez a restauráció jelesen végződik és az elhanyagolt udvarban — az egyeztetés és a nagy reneszánsz királyhoz méltó hódolat szellemében, szép reneszánsz kert zárja le a munkát. Az építés bizonyára mindent megtett, hogy a leendő Corvinmúzeum hajléka megfelelő legyen, lelki és szellemi áhítatot keltőn.

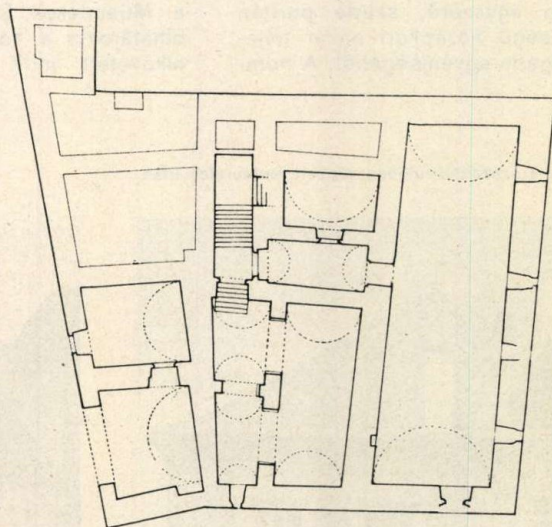
SPECTATOR

Emeleti alaprajz. 1 : 400

Földszinti alaprajz

Alagsori alaprajz

Dr. Lux Géza felmérési rajzai

Mátyás király kolozsvári lakóháza a legújabb restaurálás után

Dr. Lux Géza felvételei

Kolozsvár városának szerencsés hazatérése és Mátyás király születésének 500 éves fordulójára tették időszerűvé a nagy reneszánsz uralkodó kolozsvári szülőházának újból való restaurálását, mert az ezelőtti, a századforduló táján végrehajtott »restaurálás«, melyet Gyalus László vezetése mellett végeztek el, a lényegében egyszerű, szinte puritán dísztelenségű középkori házat teljesen kiforgatta egyéniségéből. A hom-

lokzatra hamis falsávokat húztak valokolatból, a tetőfelületeket álormozattal látták el, a főhomlokzat törése felett és színes-, mázascserépekkel rakták tele, nyugtalanító, vibráló hatást keltve.

Most, mikor az alkalom reá megjött, s mikor a kolozsvári műemlékek sorsa ismét a mi kezünkben van; a Műemlékek Országos Bizottsága elhatározta a kolozsvári szülőházon elkövetett mult restaurálás jóvá-

tételét és ezt a feladatot Koós Károlyra bízta, aki nagy ügyszere-tettel és a feladathoz illő elmélyedés-sel végzi munkáját, melynek során máris kialakult a homlokzatok leegyszerűsített, de az eredetiséget mindenben hűen tükröző képe. A munka azonban még folyik a belső-kben, ahol tágas, famennyezetes terek keletkeznek a válaszfalak elbontása révén.

Dr. L. G.

A főhomlokzat a századfordulóban végzett restaurálás után

Az épület főhomlokzata a legújabb restauráláskor

